

Voortgangsrapportage project Restauratie Domtoren

Versie: 2.0 - Definitief

Regeling risicovolle projecten

Peildatum: 1-8-2022

Samenvattend beeld:

Het restauratieproject Domtoren verloopt voorspoedig, binnen de kaders met een gelijkgebleven risicoprofiel. Projectbeheersing is op niveau gebracht met de komst van project- en concern control. Er zijn geen grote wijzigingen ten opzichte van de voortgangsrapportage van 1-3-2022.

Dashboard: Stand van zaken ontwikkelingen, voortgang en afwijkingen

	Status 1-8-22	Status 1-3-22	Korte toelichting op de keuze van de kleur; wat is de impact op het project?
<i>a. doelstelling</i>			Geen afwijkingen
<i>b. scope</i>			Geen afwijkingen
<i>c. geld</i>			Binnen budget cf. verwachting. Extra verkregen Erfgoedparel subsidie 2022 – 500K.
<i>d. tijd</i>			Werk verloopt goed op planning.
<i>e. kwaliteit</i>			Deskundige uitvoering
<i>f. risico's</i>			Risico's actief beheerst
<i>g. organisatie</i>			Deskundig en vast team
<i>h. communicatie</i>			Actief via social media en documentaire RTV Utrecht-verloopt goed

Toelichting kleuren

Conform afspraken startdocument, geen bijzondere ontwikkelingen

Er zijn ontwikkelingen die aandacht vragen die kunnen leiden tot afwijkingen ten opzichte van het startdocument. In de gaten houden

Er zijn grote afwijkingen ten opzichte van het startdocument, gesprek over mogelijke herziening van de afspraken is nodig

Toelichting op ontwikkelingen, afwijkingen en voortgang

a. doelstelling

Het casco van de Domtoren restaureren waarbij de historische waarde van de Domtoren voor de toekomst voor de stad Utrecht burgers en bezoekers behouden blijft en de toren de komende 50 jaar gevrijwaard is van groot onderhoud en toegankelijk blijft voor bezoekers.

Er zijn geen actuele ontwikkelingen of afwijkingen op de doelstelling. De doelstelling blijft ongewijzigd.

b. scope

De restauratie concentreert zich op het casco van de Domtoren en bestaat uit het aanbrengen en vervangen van voegwerk en het herstellen en vervangen van natuurstenen onderdelen, met name van de fijnere geornamenteerde natuurstenen onderdelen. Daarnaast zal er, vanwege het roesten van ijzerwerk en de schade die hierdoor veroorzaakt wordt aan het natuursteen, restauratie van ijzerwerk plaatsvinden. De conserveringstechniek van de natuursteen is hierbij een belangrijk aandachtspunt.

Het jaarlijks planmatig en dagelijks onderhoud van de Domtoren valt buiten de scope van het project, maar wordt wel in nauwe afstemming met het project uitgevoerd.

Er zijn geen actuele ontwikkelingen of afwijkingen op de scope. De scope blijft ongewijzigd.

c. geld

Geld	
Totaal budget	€ 37.4 MLN
Kosten gerealiseerd (uitgaven en verplichtingen)	€ 31.9 MLN
Kosten prognose	€ 5.3 MLN
Saldo prognose einde project	€ 37.4 MLN

Budget - stichtingskosten

Op basis van een stichtingskostenoverzicht (STIKO) is door de projectorganisatie een kredietaanvraag van €37,2 MLN bij de gemeenteraad ingediend en goedgekeurd. Het krediet is bij de eerste bestuursrapportage 2021 opgehoogd naar 37,4 MLN voor de kosten van het installeren van de bezoekerslift. Hieronder is het budget verdeeld over de deelfasen:

Fase	Budget
Initiatiefase	€ 0
Definitiefase	€ 390.000
Ontwerpfase	€ 220.000
Vorbereidingsfase	€ 2.300.000
Realisatie en nazorgfase	€ 34.450.000
Totaal	€ 37.400.000

De geraamde restauratiekosten vallen binnen de eerder vastgestelde kaders. Op het moment zijn er geen negatieve gevolgen ervaren door de coronacrisis. Binnen het budget is rekening gehouden met een reële post onvoorzien voor het totale project (inclusief bouw steiger). Op dit moment is 34% van de totale post onvoorzien nog beschikbaar in het project. Gelet op het feit dat de steiger al is gerealiseerd, in het bouwteam diverse risico's zijn ingeperkt en de resterende post onvoorzien

passend is voor de huidige stand van het werk, verloopt het project ruim binnen de kaders. Zie ook onderstaand dashboard (figuur 1).

Subsidies

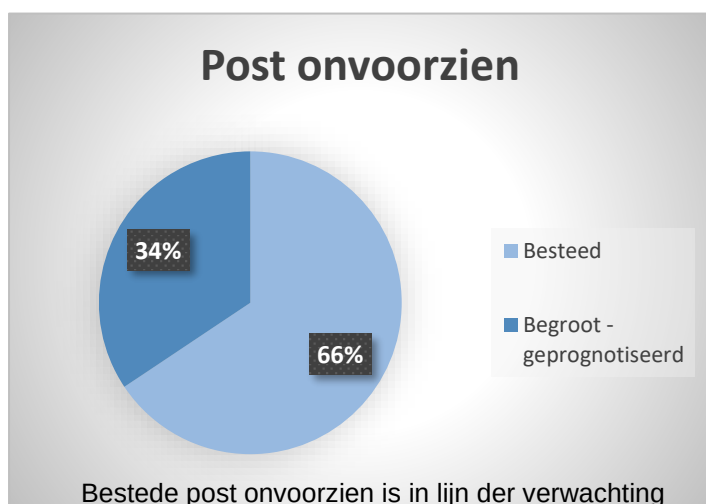
Binnen bovenstaand budget van € 37,4 MLN was reeds een subsidie van € 8 MLN opgenomen verkregen uit het Fonds Erfgoedparels (Provincie Utrecht en het Rijk). Daarnaast zijn in 2019/2020 en 2021 de volgende subsidies aangevraagd en verkregen:

- €404.000 uit de Subsidieregeling instandhouding monumenten (SIM) (Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed).
- € 797.894 Restauratiefonds Extra Rijks Regeling
- € 590.000 Fonds Erfgoedparels 2021
- € 42.455 Subsidieregeling restauratie Klinkend Erfgoed (voor restauratie carillon)

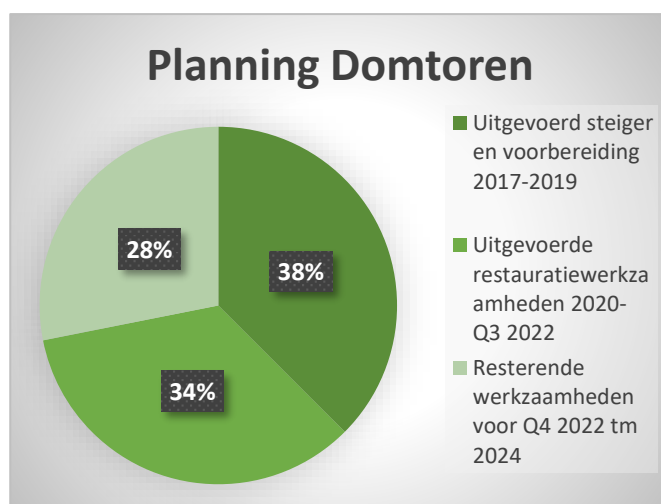
Nieuw verkregen sinds de vorige voortgangsrapportage:

- € 499.999 Fonds Erfgoedparels 2022

Hieronder in twee figuren de stand van zaken in de planning en financiën samengevat::

Figuur 1 Huidige status post onvoorzien

Figuur 2 Planning restauratie Domtoren

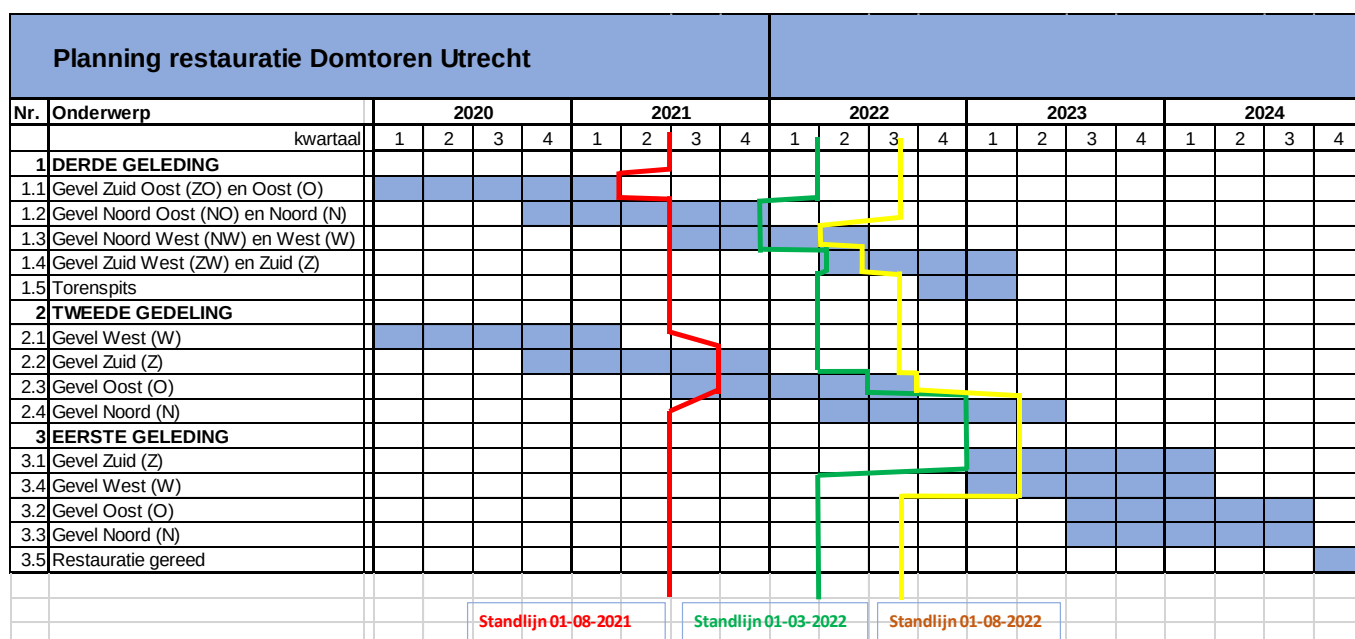
d. tijd

Mijlpaal	planning	Svz vorige VGR	Actuele svz VGR
Zie figuur 3	Zie figuur 3	Zie standlijn d.d. 1-3-2022 in figuur 3	Zie standlijn d.d. 1-8-2022 in figuur 3

Het werk gaat volgens planning

Zoals bekend startte de restauratie in december 2019 en zijn de werkzaamheden naar verwachting eind 2024 afgerond. Ondanks de Coronacrisis gaat het restauratiewerk door en verloopt deze volgens planning. Het restauratiewerk bestaat in hoofdlijnen uit demontage van natuursteen in de lantaarn en reinigingswerkzaamheden. Het carillon is ingepakt en beschermd. De bespelingen van het carillon gaan gewoon door. Bij het werk op de bouwplaats worden de geldende (RIVM) maatregelen in acht genomen. De levering van natuursteen (onder andere uit Italië en Engeland) loopt gewoon door en er zijn geen signalen bekend van mogelijke problemen bij de leveringen of anders.

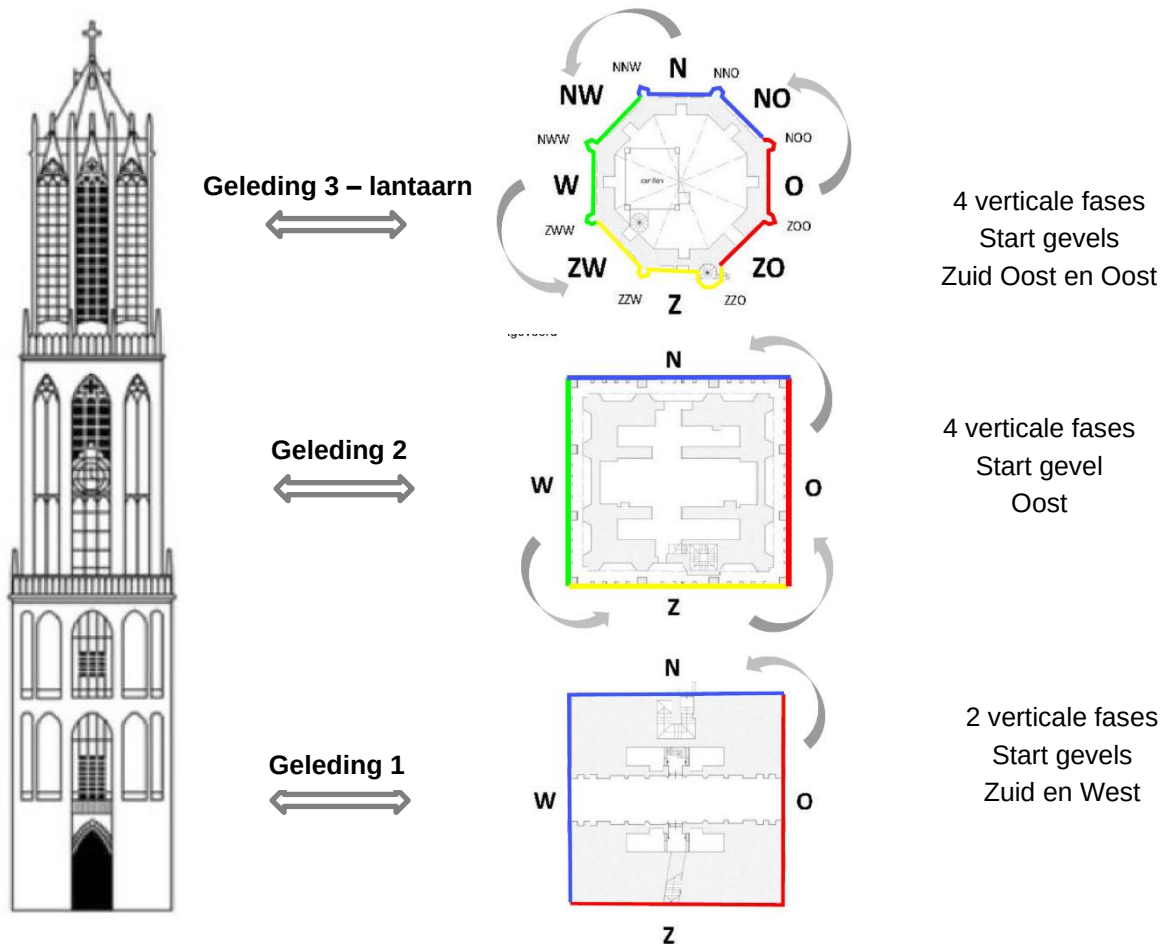
In figuur 3 is de planning van de restauratie van de Domtoren weergegeven inclusief de groene standlijn (status planning werkzaamheden d.d. 1 augustus 2022). In deze planning is zichtbaar dat de restauratie op planning verloopt en zelfs iets voor loopt voor de tweede geleding (zie de standlijn bij gevels West en Zuid). Tevens is de standlijn van 1-3-2022 (vorige voortgangsrapportage) zichtbaar zodat de voortgang kan worden gezien.

Figuur 3 planning restauratie Domtoren inclusief standlijn

Fasering

Het werk wordt gefaseerd uitgevoerd: in hoofdlijnen van boven naar beneden. In de planning is rekening gehouden met een start bij de minder complexe onderdelen en er is voldoende tijd ingeruimd voor complexe vraagstukken. Zo wordt een maximaal leereffect bereikt, zowel t.a.v. risico's als kwaliteit. De aannemer weet hierdoor beter wat hij kan verwachten bij het uitvoeren van volgende onderdelen van de restauratie. De start van de uitvoering is bij de lantaarn en de 2e geleding. De restauratie van de lantaarn is na circa 3,5 jaar gereed.

Figuur 4: Fasering restauratie Domtoren

e. kwaliteit

De restauratie verloopt tot heden voorspoedig, in tijd en geld, en zeker ook in kwaliteit.

Ontwerpfase (tot 2019)

In de ontwerpfase is de kwaliteit reeds geborgd door onder andere:

- Het werken met een bouwteam en restauratieteam waarin Gemeente Utrecht al vanaf de ontwerpfase samenwerkt met onder andere architect Rothuizen en aannemer Nico de Bont, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) en afdeling Erfgoed van gemeente Utrecht (bouwhistorisch onderzoek).
- Op incidentele basis zijn diverse experts geraadpleegd of betrokken bij de te maken keuzes (o.a. TNO, Dom Xanten, Dom Keulen en natuursteenspecialisten uit België).
- Het uitvoeren van een proefrestauratie.
- Het opstellen van een restauratievisie door de architect als toetsingskader.
- Het gedetailleerd opgestelde uitvoeringsbestek/contractdocument en dossier voor de aannemer.

Uitvoeringsfase (2020-2024)

In de huidige uitvoeringsfase is het werken met een bouwteam en restauratieteam voortgezet en is het contractdossier inclusief de visie het toetsingskader en de borging van de scope.

Aanvullend is een directievoerder en toezichthouder (namens de architect) aangesteld om de kwaliteit van het uitgevoerde werk van de aannemer te monitoren. Zij houden o.a. toezicht op locatie en leggen de vorderingen en het uitgevoerde werk vast en rapporteren hierover aan de projectleider. Alle betrokkenen zijn zeer positief over de kwaliteit van het geleverde werk (o.a. herplaatst natuursteen).

In februari 2022 is een vertegenwoordiging van de Monumentencommissie op de Domtoren geweest. Het restauratieteam liet tijdens dit bezoek het uitgevoerde werk zien (o.a. aan de pijlers en hogels). Ook bespraken zij de keuze van de uitvoering / het herstel van het glas in lood in de Michaëlskapel. De monumentencommissieleden zijn meegenomen in en onderschrijven de gemaakte keuzes en het uitgevoerde werk.

f. risico's

Actualisatie van de risicoanalyse

Het risicomanagement in het project is onder andere verzorgd door risicosessies en een daarin opgestelde risicomatrix. In deze matrix zijn de risico's opgenomen, gewogen en gekoppeld aan beheersmaatregelen om de risico's in te perken. Bij deze beheersmaatregelen moet worden gedacht aan onder andere:

- Volgen van een bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en communicatie (BLVC) plan, waarin opgenomen is om zorgvuldig en veilig te werken rekening houdend met de omgeving;
- Plaatsen veiligheidsdek, en brandvertragende netten om de steiger;
- Drie steigerverdiepingen uitgevoerd in metaal om als 'brandoverslag-stop' te dienen.

De risicomatrix is een dynamisch document dat tot stand is gekomen met het hele bouwteam (o.a. aannemer, architect en het gemeentelijk kernteam). Deze wordt eens per kwartaal geactualiseerd. Voor de start van de restauratie is ook een financiële risicosessie gehouden om middels 'kans maal gevolg' inzicht te krijgen in mogelijke financiële risico's in het project en om een prognose te maken van nog te verwachten kosten. Dit overzicht is in juni 2022 geactualiseerd en wordt ook gebruikt als toetsingskader voor verrekening van meer- en minderwerk met de aannemer.

Alle geldende randvoorwaarden rondom het project zijn geborgd in het contractdossier.

Overzicht belangrijkste risico's (risicovolle thema's)

Risico-omschrijving	Toelichting	Stand van zaken maatregelen
Risico's uit startdocument of laatste rapportage		
Schade / ongevallen door vallende voorwerpen Als gevolg van het werken op hoogte kan door vallende voorwerpen schade ontstaan of erger een ongeval zich voordoen.	Vanwege het werken op hoogte is dit een groot risico. De gevolgen kunnen groot zijn met name gericht op letsel of ongevallen (veiligheid en omgeving). Door het nemen van de hiernaast benoemde beheersmaatregelen wordt dit risico beheerst. Hier gaat veel aandacht naar uit in het hele bouwteam.	Door het nemen van de hieronder benoemde beheersmaatregelen wordt dit risico beheerst: • Er zijn diverse veiligheidsmaatregelen getroffen waaronder het plaatsen van valschotten en steigernetten. • Tevens wordt veel aandacht besteed aan instructie en toezicht • Er is een BLVC-plan opgesteld als kader, waarin ook ingegaan is op het thema veiligheid. • In de toolboxmeetings van de aannemer is dit een terugkerend agendapunt.
Afwijkende hoeveelheden vervanging natuursteen verrekenposten (pas zichtbaar/definitief tijdens de restauratie) Tijdens de restauratie kan blijken dat de hoeveelheden van de te vervangen natuursteen groter zijn dan bedacht. Dit leidt tot meerwerk.	Dit risico heeft grote financiële gevolgen. Door het nemen van de hiernaast benoemde beheersmaatregelen wordt dit risico beheerst.	Door het nemen van de hieronder benoemde beheersmaatregelen wordt dit risico beheerst: • Dit risico is als financieel risico opgenomen in de post onvoorzien • Er is in de voorbereiding een gedetailleerde inschatting gemaakt van de verrekenposten. • De stel- en verrekenposten worden proactief bijgehouden.
Niet verkrijgen van de verleende subsidies Voor alle verkregen subsidies dient achteraf een verantwoording te worden overlegd. Absolute zekerheid over het verkrijgen van de subsidie kan pas na deze verantwoording (einde project) worden verkregen. Dit risico treedt op als de	Dit risico heeft grote financiële gevolgen. Door het nemen van de hiernaast benoemde beheersmaatregelen wordt dit risico beheerst.	Door het nemen van de hieronder benoemde beheersmaatregelen wordt dit risico geminimaliseerd: • De verlenende instanties zijn en worden uitvoerig geïnformeerd over het project c.q. zijn direct betrokken in het project. • Een tussentijdse subsidievoortgangsrapportage 2021 (verplichting vanuit de Erfgoedparelsubsidie) is door de verlenende instantie (Provincie

eindverantwoording niet wordt geaccepteerd.		Utrecht) geaccepteerd. De eindverantwoordingen (einde project) worden in dezelfde lijn/vorm opgesteld.
Nieuwe risico's		
Tijdige levering natuursteenblokken vanuit steenhouwer Door tijdelijke uitval/minder beschikbaarheid van steenhouders staat de aanvoer van natuursteenblokken bij de aannemer tijdelijk iets onder druk	Dit risico heeft planning technische gevolgen. Door het nemen van de hiernaast benoemde beheersmaatregelen wordt dit risico beheerst.	Door het nemen van de hieronder benoemde beheersmaatregelen wordt dit risico geminimaliseerd: - De aannemer heeft met de steenhouwer en beeldhouwer nieuwe afspraken gemaakt voor een betere verdeling van het werk. - Tevens is extra capaciteit/bemensing geborgd bij steenhouwer (en beeldhouwer) om deze tijdelijke druk op de planning op te vangen.
Risico's die niet meer terugkomen bij volgende rapportage		
Levering reparatiemortel Door het faillissement van de leverancier van reparatiemortel dreigt onvoldoende kwalitatief hoogwaardig reparatiemortel beschikbaar te zijn.	Dit risico heeft met name gevolgen voor de kwaliteit van het uitgevoerde werk. Door het nemen van de hiernaast benoemde beheersmaatregelen wordt dit risico beheerst.	Door het nemen van de hieronder benoemde beheersmaatregelen wordt dit risico beheerst: - De voorraad van de huidige leverancier wordt gemaximaliseerd - Tevens wordt in het bouwteam een alternatieve keuze voor de leverancier gemaakt.

g. Organisatie

Voor het project is een startdocument opgesteld en vastgesteld waarin het sturingsmodel (de 'governance') van het project is uitgewerkt voor de realisatiefase met onder andere een duidelijke projectorganisatie- en overlegstructuur.

De huidige projectorganisatie- en overlegstructuur werkt. Er is op dit moment geen aanleiding om deze aan te moeten passen.

h. Omgevingsmanagement en communicatie

Het uitgangspunt van communicatie en omgevingsmanagement tijdens de restauratie is verbinding. Verbinden met de buurt en voorbijgangers. Verbinden met geïnteresseerden in het project en verbinden met de partners waarmee we samenwerken om de Domtoren als icoon van de stad in deze bijzondere periode zichtbaar te maken en te houden.

Met al deze groepen wordt op voor hun passende wijze gecommuniceerd. Denk aan de bouwschutting met de geschiedenis van de toren, verhalen op social media, de jaarlijkse documentaire op RTV Utrecht. In een stijl die menselijkheid, trots, liefde en aandacht uitstraalt. Duidelijk voor iedereen. In woord en beeld, of het nou een raadsbrief is of een Tweet.

Er zijn meer partijen die communiceren over de toren dan het restauratieteam. Regelmatig overleg met de Stichting Utrechts eigenDom en Utrecht Marketing levert het versterken van elkaars boodschap op en samenwerking op elkaars activiteiten en mijlpalen als dat passend is. Voor bijvoorbeeld Open Monumentendag aanstaande september en de marketing rondom het afkomend materiaal. Afstemming met de aannemer, de restauratiearchitect, maar ook de RCE, afdeling Erfgoed, over hun specifieke communicatiemomenten is onderdeel van de communicatieaanpak. We kijken mee hoe de contacten met hun specifieke media en relaties ingevuld worden.

Communicatie is bij dit project telkens weer meer dan een middelenmix, waarbij we de basis: de uitgangspunten in het BLVC-plan, in het oog houden.

Overige ontwikkelingen

4a. Afkomend natuursteen

Voor de campagne 'Van Dom tot Steengoed' om duurzaam en circulair om te gaan met het afkomende restmateriaal van de Domtoren, verwijzen wij graag naar hun website voor meer informatie: www.vandomtotsteengoed.nl. De campagne is een samenwerking tussen Utrecht Marketing, de Stichting Utrechts eigenDom, Brokkenmakers en gemeente Utrecht waarbij de doelstelling is om naast het duurzame en circulaire motief, gelden te werven voor de bijzondere restauratieprojecten waaronder de realisatie van de aanlichting van de toren.

4b. Kunstregeling

Ook voor dit project geldt de 1,5 % kunstregeling. Vanaf eind juli zijn de 4 kunstwerken, gemaakt door kunstenaar Krijn de Koning, gereed. Deze werken zijn op de grond en vanaf de Domtoren te zien, in een heel ander perspectief. In Park Lepelenburg, Zadelstraat, Janskerkhof en op het dak van Parkeergarage Springweg zijn de enorme lijntekeningen te zien, die de kunstenaar Enigma's noemt. Centraal in het ontwerp staat het spelen met perspectief, hoogte en diepte. Dit werk beleef je op straatniveau anders dan vanaf grote hoogte op de Domtoren.

4c. Bezoekerslift

De Domtoren is speciaal tijdens de restauratie te bezoeken via de trap en de bezoekerslift, die beiden door Utrecht Marketing worden geëxploiteerd. Zie www.domtoren.nl voor meer informatie omtrent tickets en activiteiten.

4d. Domdiner

5 april organiseerde de Stichting Utrechts eigenDom voor de tweede keer het Domdiner. Het was een mooie en sfeervolle avond in de Domkerk in Utrecht, met als doel fondsen te werven voor de restauratie van de aanlichting van de Domtoren. Tijdens dit Domdiner is € 75.000 euro opgehaald voor de aanlichting van de Dom.